

Forebyggende tiltak mot rovviltskader og konfliktdempende tiltak (FKT)

Foreløpige rammevilkår, føringer og satser for 2017

Innhold

1. Forvaltningsplan for rovvilt i Nordland	1
2. Overordna forvaltningsprinsipper for bruk av FKT-midler	2
3. Søknadsprosessen	3
4. Planlagte tapsforebyggende tiltak for sau	3
5. Planlagte tapsforebyggende tiltak for rein.....	4
6. Tapsforebyggende tiltak i akutte tapssituasjoner	6
7. Tiltak knyttet til felling av rovvilt.....	6
8. Konfliktdempende tiltak.....	6
9. Overordna rammer.....	7

1. Forvaltningsplan for rovvilt i Nordland

Dette dokumentet tar utgangspunkt i utkast til revidert forvaltningsplan for rovvilt i Nordland. Dokumentet må derfor sees i lys av hva rovviltnemnda vedtar i den videre prosessen med revisjon forvaltningsplan.

Forvaltningsplanen omtaler ikke konkrete tiltak og gir ikke direkte føringer for hvilke tiltak som skal prioriteres foran andre. Hvilke tiltak som kan være aktuelle vil variere ut fra en rekke forhold, som bl.a.:

- Skal man forebygge tap av rein eller sau?
- Hvilke rovdyrarter kan det forventes at forårsaker tap?
- Beiteområdets beliggenhet og arealsoneringen
- Muligheten til å iverksette tiltak (tilgjengelige ressurser, beitegrunnlag etc.)
- Muligheten for samarbeid med andre beitebrukere i området

I forvaltningsplanen er det fastsatt en del generell prinsipper for bruk av FKT-midler. Videre er det lagt opp til at nemnda årlig skal fastsette konkrete rammevilkår, føringer og satser som skal gjelde for det aktuelle årets FKT-tildelinger (dette dokumentet).

FKT-midler og arealsonering

Iverksetting av tapsforebyggende tiltak i beitenæringene er et viktig virkemiddel som en del av en tydelig soneforvaltning. Det framgår av rovviltforliket at:

«I prioriterte beiteområder skal uttak av dyr som gjør skade på beitedyr gjøres raskt, og i slike områder skal miljøforvaltningen i større grad enn i dag bidra til å effektivisere slikt uttak, uavhengig av om bestandsmålet er nådd. I prioriterte rovviltområder skal saueproduksjon og andre

produksjoner basert på utmarksbeite tilpasses gjennom forebyggende tiltak og omstilling, med utgangspunkt i forekomsten av rovvilt i beiteområdet.»

Dette innebærer at FKT-midlene skal forvaltes i samsvar med arealdifferensieringen mellom rovdyr og beitedyr. Bruk av FKT-midler skal i hovedsak prioriteres til brukere innenfor områder med mål om yngling av en eller flere rovdyrarter.

Erfaring viser at skadefelling er svært vanskelig på barmark, og det må derfor forventes at det oppstår situasjoner hvor man ikke lykkes med uttak av skadegjørende rovvilt i prioriterte beiteområder. I lys av dette bør det åpnes for bruk av FKT-midler også i prioriterte beiteområder og i byrdefordelingsområder, særlig til tiltak som bidrar til bedre oversikt over beitedyr og økt mulighet til å oppdage rovvilttap.

2. Overordna forvaltningsprinsipper for bruk av FKT-midler

- 3.2.1 FKT-budsjett til reindrifta og saueneinga skal fordeles tilnærmet 50/50.
- 3.2.2 FKT-midler skal prioriteres til tapsforebyggende tiltak i områder hvor det er mål om ynglinger av de ulike rovviltartene (altså prioritert område for jerv eller bjørn og byrdefordelingsområde for gaupe). Tiltakene skal være tilpasset aktuell art for området.
- 3.2.3 Tilskudd til større/tyngre driftstilpasninger og omstilling, er kun aktuelt i områder prioritert til jerv og/eller bjørn.
- 3.2.4 I områder hvor man mistenker rovvilttap kan det uavhengig av arealdifferensieringen, brukes FKT-midler til tiltak som bedrer kunnskapsgrunnlaget og bidrar til bedre oversikt over beitedyr og økt mulighet til å oppdage rovvilttap.
- 3.2.5 FKT-midler kan benyttes til kompetanseheving knyttet til skadefelling og jakt/felling med mål om at uttak av rovvilt skal bli så effektivt som mulig. Samarbeidstiltak og tiltak som dekker flere kommuner skal prioriteres.
- 3.2.6 Det kreves normalt en egenandel for en del av tiltakene, inkludert tiltak som innebærer investeringer. På denne måten kan en sikre at flere brukere får støtte, og i tillegg at søker er motivert for å gjennomføre tiltaket. Størrelsen på egenandelen vil variere med omfang og type prosjekt.
- 3.2.7 Samarbeidstiltak skal generelt prioriteres fremfor søknader fra enkeltpersoner.
- 3.2.8 Ved prioritering av midler mellom beiteområder/reinbeitedistrikt, skal rovdyrbelastning i området vektlegges tungt. Videre skal det legges vekt på de aktuelle beitebrukeres/beitelags/reinbeitedistrikts robusthet (sårbarhet, arbeidskraft, mv).
- 3.2.9 For tiltak hvor det er utarbeidet nasjonale standarder, skal disse følges med mindre annet er presisert i tilsagnsbrevet. Dette gjelder tidlig nedsanking av sau, beredskapsarealer, bruk av vokterhund og bruk av rovviltsikre gjerder. Standardene finnes på www.rovviltportalen.no.
- 3.2.10 Eventuelle ubrukte FKT-midler ved slutten av året skal fordeles etter følgende prioritering:
 - a) Restmidler kan benyttes til finansiering av flerårige prosjekter av større omfang.
 - b) Restmidlene kan benyttes til tiltak som initieres av Rovviltneimnda eller Fylkesmannen
 - c) Dersom mengden restmidler gir rom for det, kan disse benyttes til tiltak i reindrifta som skal gjennomføres i vinterhalvåret. I slike tilfeller skal Fylkesmannen informere alle reinbeitedistrikt om muligheten til å søke om midler innen en fastsatt frist. Slike midler blir utbetalt forskuddsvis i slutten av desember.

3. Søknadsprosessen

1. Søknad skal sendes inn via [elektronisk søknadssenter](#) innen 15. februar 2017.
2. Husk å bruke rett søknadssenter – ønsker du å redusere tap av sau eller rein, skal du bruke skjemaet *Forebyggende tiltak mot rovviltskader for husdyreiere, tamreineiere, m. fl.*
3. Dersom du søker om flere ulike tiltak må det settes opp budsjett for hvert enkelt tiltak (separate faner/skjema i søknaden).
4. Søknaden blir besvart per brev i løpet av april.
5. Blir søknaden innvilget må du bekrefte hvorvidt du ønsker tilskuddet («aksept av tilsagn»). Dette må gjøres i [elektronisk søknadssenter](#) innen 15. mai 2017.
6. Rapporteringskrav framgår av tilsagnsbrevet. Normalt er det krav om at sluttrapport skal leveres i [elektronisk søknadssenter](#) innen fastsatt frist.

4. Planlagte tapsforebyggende tiltak for sau

Her er de mest aktuelle tiltakene omtalt, med fastsatte satser/føringer der det er relevant. Det er også mulig å søke om andre tiltak som ikke er nevnt her. Forutsetningen er at tiltaket kan ventes å ha en direkte tapsreducerende effekt.

Vi viser også til FKT-prosjektets elektroniske veileder til tapsforebyggende tiltak i sauenæringa: http://view.digipage.net/go/veileder_fkt/ (et fellesprosjekt hos Norsk Sau og Geit, Norges Bondelag og Norsk Bonde og Småbrukarlag, finansiert av Miljødirektoratet).

Erfaringsmessig mottar vi søknader som i betydelig grad overskrider tilgjengelige midler for Nordland. Vi ønsker at man i søknadene fører opp de reelle kostnadene med tiltakene som ønskes iverksatt, både investeringer og arbeidskraft. Samtidig oppfordrer vi til en tydelig prioritering i søknadene. Dersom det søkes om flere ulike tiltak, er det en fordel om dere signaliserer hvilke tiltak dere mener det er viktigst å få tilskudd til.

Bruk av radiobjeller – elektronisk overvåking (gjelder både for sau og rein)

Siden omkring 2010 har Fylkesmannen gitt tilskudd til innkjøp av ca. 3500 radiobjeller/e-bjeller, de fleste i sauenæringa. Det meste er finansiert med FKT-midler, men også noe over tilskuddsordningen *Investeringer til tiltak i beiteområder*.

I FKT-forskrifta omtales elektronisk overvåking først om fremst som et verktøy for å effektivisere drifta og dokumentere rovviltskader, og ikke som et direkte tapsreducerende tiltak. Dette gir noen begrensninger i muligheten for å bruke FKT-midler til innkjøp av radiobjeller.

Elektronisk overvåking kan brukes for å bedre kunnskapsgrunnlaget i ulike sammenhenger. For eksempel kan elektronisk overvåking i en begrenset periode være nyttig for å avklare tapsårsak i områder hvor man over tid har hatt store tap av beitedyr hvor tapsårsaken er uklar, men man mistenker at rovvilt forårsaker tapet. I slike situasjoner kan det prioriteres midler til elektronisk overvåking, men midlene må målrettes til områder hvor slik overvåking kan bedre kunnskapsgrunnlaget. Radiobjeller kan også ha en indirekte tapsreducerende effekt ved at uro og rovdyrangrep oppdages raskere, og at man dermed kan iverksette andre tapsreducerende tiltak.

Rovviltnemnda er positiv til bruk av FKT-midler til økt satsing på radiobjeller i 2017, i samsvar med gjeldende føringer for elektronisk overvåking i FKT-forskrifta. Ved innkjøp av nye enheter må det forventes en egenandel på investeringen. Viktige vurderingskriterier ved tildeling vil være behovet for bedre kunnskap om tapsårsaker i området og sannsynlig rovviltbelastning i området.

I områder hvor Fylkesmannen tidligere har gitt tilskudd til innkjøp av radiobjeller, kan det brukes FKT-midler for å opprettholde drifta av disse. Tilskudd til drift av eldre radiobjeller kan dekke inntil kr 100,- i driftskostnader for enheter som brukes kun i sommerhalvåret (sau) og inntil kr 200,- for enheter som brukes hele året (rein).

Planlagt tidlig nedsanking av sau

Tidlig nedsanking av sau i prioriterte jerveområder kan være et effektivt tiltak for å redusere tapene i siste del av beitesesongen. I områder med vedvarende utfordringer knyttet til tap av sau til jerv, anbefaler vi at beitebrukere tar kontakt med Fylkesmannen for å drøfte hvordan man kan få på plass langsiktige løsninger for å forebygge tap, bl.a. med fokus på planlagt tidlig sankning.

Ved tildeling av FKT-midler til tidlig sankning gjelder følgende:

- a) Tiltaket må omfatte alle besetningene i beiteområdet slik at man reduserer den skadeforskyvende effekten
- b) Tiltaket er kun aktuelt i særlig utsatte beiteområder innenfor eller like utenfor prioriterte områder for jerv eller bjørn
- c) Vedtatt [standard for tidlig nedsanking](#) skal følges.
- d) Følgende satser legges til grunn: 6 kroner daglig for hvert dyr som sankes i perioden fra 20. august og fram til og med 15. september, eller fram til slaktedato dersom slakting skjer før 15. september.
- e) Det kan gis midler til sankehjelp på kr 20,- pr sau og lam som sankes ned før 1. september.

Utvida tilsyn

Tilsagn om utvida tilsyn gis primært til fellessøknader fra beitelag eller andre samarbeidsformer. De mest aktuelle formene for utvidet tilsyn er:

- a) Utvida tilsyn med vokterhund. Tiltaket skal skje ihht. fastsatt standard.
- b) Utvida tilsyn med godkjent kadaverhundekvipasje for å bedre kunnskapsgrunnlaget om tap i utmark. Midlene skal brukes til kadaversøk og ikke til ordinært tilsyn av sau.
- c) Utvida tilsyn ved akutte tap. Beitelag som erfaringsmessig opplever rovvilttap, kan med fordel søke om akuttmidler på forhånd. Det kan da gis tilsagn om midler til utvida tilsyn ved akutte tap, som beitelaget kan disponere selv gjennom beitesesongen. Slikt tilsyn bør fortrinnsvis gjennomføres av godkjent kadaverhundekvipasje.

For alle typer utvida tilsyn kan Fylkesmannen åpne for at deler av tilsagnsbeløpet kan brukes til administrasjon, kursing/opplæring og hold/kjøp av nødvendige hunder.

5. Planlagte tapsforebyggende tiltak for rein

Her er de mest aktuelle tiltakene omtalt, med fastsatte satser/føringer der det er relevant. Det er også mulig å søke om andre tiltak som ikke er nevnt her. Forutsetningen er at tiltaket kan ventes å ha en direkte tapsreducerende effekt.

Av erfaring mottar vi søknader som i betydelig grad overskrider tilgjengelige midler for Nordland. Vi ønsker at man i søknadene fører opp de reelle kostnadene med tiltakene som ønskes iverksatt, både investeringer og arbeidskraft. Andre finansieringskilder (for eksempel tilskudd til tilleggsfôring på grunn av manglende tilgang til konvensjonsbeite) og planlagt egenandel bør også oppgis.

For å sikre at tilskuddet gis til de tiltak som dere vurderer at har best tapsreducerende effekt, ønsker vi at det gjøres en tydelig prioritering mellom ulike tiltak i søknadene. Tiltak som tilleggsfôring over en lenger periode på vinteren er kostnadskreven, og en prioritering av dette vil gi mindre muligheter til tilskudd til andre tiltak. Dersom det søkes om flere ulike tiltak, oppfordrer vi derfor til

at dere i søknaden gjør en tydelig prioritering av hvilke tiltak dere mener det er viktigst å få tilskudd til. Behov for fleksibilitet og alternativer for ulike tiltak i en bestemt periode bør også beskrives i søknaden.

Bruk av radiobjeller – elektronisk overvåking

Se omtale under kapittel 1.5 Planlagte tapsforebyggende tiltak for sau.

Transport av rein til mindre rovdyrutsatte beiteområder

Flytting mellom ulike sesongbeiter er en del av reindriftnas naturlige driftsmønster. Dersom flytting innebærer at man bruker mindre rovdyrutsatte beiteområder deler av året kan det bidra til reduserte rovvilttap ved at reindriftna får en «pause» fra rovdyrtrykket noen måneder i året. Flytting med bil kan også ha tapsreduserende effekt fordi det skapes et brudd i tid og rom mellom reinflokken og rovviltet. Viktige vurderinger vil være hvorvidt flyttinga (med bil) kan anses som en normal del av drifta, hvorvidt området faktisk er mindre rovdyrutsatt og evt. om det gis tilskudd over reindriftnsavtalen til flytting mellom sesongbeiter på grunn av manglende reinbeitekonvensjon med Sverige.

Kun direkte transportkostnader dekkes. Procentsats for egenandel vil vurderes individuelt for hver enkelt søknad.

Som et alternativ til tilskudd til biltransport, kan det gis tilskudd til bruk av helikopter for å samle dyrene før flytting. Dette for å redusere mengden rein som blir værende igjen når flokken flyttes. Størrelse på tilskudd til effektiv samling vil vurderes for hver enkelt søknad. Det stilles vilkår om egenandel på 30 %.

Tilleggsfôring av rein om vinteren

Det kan søkes om tilleggsfôring av rein dersom man ikke flytter til mindre rovdyrutsatte vinterbeiter. Tiltaket må kombineres med intensiv gjeting av reinen. Et slikt tiltak ble prøvd ut i to siidaandeler på Saltfjellet forrige vinter. NIBIO har skrevet en rapport om dette som kan leses [HER](#). Det er kun aktuelt å gi tilskudd til tilleggsfôring på frimark, det vil si at det ikke gis tilskudd til fôring i gjerdeanlegg. Fôrmengden skal ikke være større enn at minst 50 % av vinterfôret tas opp gjennom naturlig beiting. Tilskuddet kan kun dekke fôrkostnader. Øvrige kostnader, inkludert gjetearbeid, må gjøres som egenandel i tiltaket.

Intensiv gjeting av rein

FKT-forskrifta åpner for at det kan gis tilskudd til intensiv gjeting av rein dersom det kombineres med andre tiltak. Det mest aktuelle er intensiv gjeting i kombinasjon med tilleggsfôring av rein i særlig utsatte perioder av året.

Reinen er ekstra utsatt for predasjon fra rovvilt under og i perioden like etter kalvingen. Ekstraordinært tilsyn av simlene i denne perioden kan virke avskrekkende på rovviltet og dermed redusere tapet av de nyfødte kalvene. Vi vurderer at det er riktig å fortsette praksisen med å prioritere tilsynsmidler til kalvingstida, da i kombinasjon med tilleggsfôring på frimark.

Satser for intensiv gjeting i kalvingstida:

- Siidaandeler med mer enn 150 rein i vårflokk: Inntil kr 30.000,-
- Siidaandeler med mindre enn 150 rein i vårflokk: Inntil kr 20.000,-

Tidlig slakting av kalv

Økt uttak av kalv tidlig på høsten kan bidra til reduserte tap. Bakgrunnen for dette er flere:

- Kalv er generelt mer utsatt enn voksne dyr for tap til både rovdyr og andre tapsårsaker.
- Tilveksten til kalv er svært begrenset utover seinhøsten, så det er lite å vinne i slaktevekt på å vente med kalveslaktinga.

- Tapet av rein til rovdyr øker utover høsten i den mørke årstida.
- Ved å ha en lavere andel kalv på vinterbeitene belastes disse beiteene mindre, og simlene kan prioritere egen kondisjon framfor å måtte ta vare på kalven.
- Forskning viser at man i mange tilfeller kan høyne kjøttproduksjonen og lønnsomheten i reindriften ved å øke kalveuttaket.

Det er få ulemper med tidlig slakting av kalv, bortsett fra at det kan medføre merarbeid og økte kostnader ved samling og utskilling av kalv da det kan være dårlige forhold for bruk av snøskuter.

Fokus på økt uttak av kalv er også i samsvar med reindriftsavtalen.

Det kan gis tilskudd på kr 200,- per kalv som slaktes innen utgangen av oktober måned og innrapporteres i henhold til gjeldende regelverk, inntil maks tilsagnsbeløp. Størrelse på tilskudd vil vurderes for hver enkelt søknad.

6. Tapsforebyggende tiltak i akutte tapssituasjoner

Rovviltnemnda setter årlig av en egen budsjettpost til akutte tiltak. Fylkesmannen kan tildele disse midlene løpende etter søknader dersom det oppstår akutte tapssituasjoner i et område.

Saueneierne/ reieneierne skal kontakte Fylkesmannen for å drøfte aktuelle forebyggende tiltak eller iverksettelse av skadefelling dersom det oppstår akutte tapssituasjoner. Etter avtale med Fylkesmannen kan søknad sendes inn via [elektronisk søknadssenter](#). Se mer informasjon i forvaltningsplanen.

Søknader om akutte tiltak vil bli besvart raskt, normalt i løpet av få timer.

7. Tiltak knyttet til felling av rovvilt

Prioriterte tiltak:

- Kompetanseheving av kommunale/interkommunale skadefellingslag.
- Fortsatt fokus på å øke effektiviteten i lisensfelling på jerv.
- Videreføring av pågående arbeidet med utdanning av hunder for skadefelling av bjørn.

Samarbeidstiltak som omfatter større regioner/flere kommuner blir prioritert.

8. Konfliktdempende tiltak

FKT-forskriften åpner for at det kan gis tilskudd til konfliktdempende tiltak for å gi en balansert kunnskap om rovvilt og rovviltforvaltning. Det er aktuelt med en begrenset finansiering av slike prosjekter. Tiltak rettet mot barn og unge blir prioritert.

9. Overordna rammer

- Nasjonal rovviltpolitikk og gjeldende lovverk
- [Forskrift om tilskudd til forebyggende tiltak mot rovviltskader og konflikt dempende tiltak \(FKT-forskrifta\)](#)
- [Kommentarer til FKT-forskrifta](#)
- Forvaltningsplan for rovvilt fra 2011
- Forslag til revidert forvaltningsplan for rovvilt i Nordland
- [Forskrift om forvaltning av rovvilt](#)
- [Forskrift om tilskudd til driftsomstilling grunnet rovvilt](#)

Formålet med tilskuddsordningen er «å sikre iverksettelse av effektive tapsforebyggende tiltak for å begrense de skadene rovvilt kan forårsake på produksjonsdyr i landbruket (...)». For at tilskudd skal kunne gis må det omsøkte tiltaket ha en direkte taps- og skadeforebyggende effekt. Det kan også gis tilskudd til konfliktdempende tiltak for å begrense ulemper for lokalsamfunn og andre grupper. Målgruppen er foretak med produksjonsdyr i landbruket (inkl. reindriftnæring), kommuner og lokalsamfunn. Lokale, regionale og landsdekkende organisasjoner og forskningsinstitusjoner kan også søke om tilskudd.

Miljødirektoratet fordeler midlene til den enkelte rovviltregion. Rovviltnemnda gir føringer og prioriteringer til Fylkesmannen for bruken av midlene. De enkelte søknadene behandles av Fylkesmannen. Miljødirektoratet behandler større nasjonale søknader. Søknad må sendes inn gjennom Miljødirektoratets elektroniske søknadssenter.